

**SIYOSIY VOQEALARNING ZAMONAVIY AMERIKA ADABIYOTIGA
TA'SIRI.**

Qodirova O.Sh.O'qituvchi,

Farg'ona davlat universiteti

Kudbieva N.A.O'qituvchi,

Farg'ona davlat universiteti

Annotatsiya: Maqolada zamonaviy Amerika adabiyoti kontekstida siyosiy voqealar va adabiy ijod o'rtasidagi yaqin aloqalar o'rganiladi. Mualliflar saylovlar, urushlar, ijtimoiy harakatlar va madaniy o'zgarishlar kabi voqealar zamonaviy amerikalik yozuvchilarning asarlarida qanday aks etishini o'rganadilar.

Kalit so'zlar: siyosiy voqealar, zamonaviy Amerika adabiyoti, adabiy ijod, ijtimoiy harakatlar, madaniy o'zgarishlar, Amerika o'ziga xosligi, adabiy tahlil.

Zamonaviy Amerika adabiyoti Amerika Qo'shma Shtatlari madaniy va intellektual merosining ajralmas qismidir. Bu mamlakatda ro'y berayotgan ijtimoiy, siyosiy va madaniy o'zgarishlarning ko'zgusi bo'lib, adabiyotshunos olimlar uchun muhim tadqiqot ob'ekti hisoblanadi. So'nggi o'n yilliklarda Amerika adabiyoti uning rivojlanishiga chuqur ta'sir ko'rsatgan ko'plab muhim siyosiy voqealar va ijtimoiy harakatlarga duch keldi.

21-asrning boshidan beri Qo'shma Shtatlar jamiyatni larzaga solgan, siyosiy manzarani o'zgartirgan va madaniy landshaftga muhim tuzatishlar kiritgan bir qator muhim voqealarga guvoh bo'ldi. Bu voqealar qatoriga 2001-yil 11-sentabrdagi teraktlar, urushdan keyingi to'qnashuvlar, siyosiy inqirozlar, "Qoralarning hayoti muhim" harakati, inson huquqlari va ijtimoiy muammolardagi o'zgarishlar kiradi. Amerikalik yozuvchilar, har doimgidek, bu voqealarni o'z asarlarida aks ettirgan holda, o'z davrining ko'zgusiga aylandi.

Amerika ko'p millatli va ko'p madaniyatli jamiyat sifatida o'zining ichki va tashqi siyosiy voqealarini adabiyotida doimo aks ettirib kelgan. Fuqarolar

urushidan tortib, fuqarolik huquqlari harakatigacha, urushga qarshi norozilik namoyishlarigacha, Amerika adabiyoti doimo jamiyat oldida turgan muammolar bilan shug'ullangan.

Biroq 21-asr boshlari bilan bu bog'liqlik yanada yaqqol namoyon bo'ldi. 2001-yil 11-sentabrdagi teraktlar mamlakatdagi siyosiy va ijtimoiy-madaniy muhitni o'zgartirgan bir lahza bo'ldi. Amerikaliklar xavfsizlik va erkinlik buzilgan yangi haqiqatga duch kela boshladilar va adabiyot bu o'zgarishlarni tushunish va tushunishga urinish bo'ldi.

Afg'oniston va Iroqdagi urushlar, 2008 yilgi global moliyaviy inqiroz kabi siyosiy voqealar ham Amerika ruhiyatiga sezilarli ta'sir ko'rsatdi. Yozuvchilar urush, terrorism, iqtisodiy beqarorlik va ularning kundalik hayotga ta'siri masalalarini o'rganishga kirishdilar. Ular urushdan qaytgan askarlar, moliyaviy inqiroz tufayli uy-joyidan ayrilgan oilalar va yangi ijtimoiy voqeliklarda omon qolish uchun kurashayotganlarning hikoyalarini yozib olishni boshladilar.

Siyosiy voqealar ham adabiyot uchun yangi mavzu va muammolar manbaiga aylandi. Qora tanlilarning hayoti muhim harakati va irqiy va ijtimoiy masalalar muhokamasining kuchayishi zamonaviy Amerika adabiyotida muhim omillarga aylandi. Turli etnik va madaniy guruhlar vakillari bo'lgan yozuvchilar bag'rikenglik, tenglik va ijtimoiy adolat haqida muhim savollarni ko'tara boshladilar.

Bundan tashqari, siyosiy voqealar adabiy tajriba uchun kuchli turtki bo'ldi. Yozuvchilar va shoirlar zamonaviy siyosiy voqelikning murakkabligi va xilma-xilligini yaxshiroq aks ettirish uchun yangi shakl va uslublarni kashf qila boshladilar. Ularning asarlarida turli til texnikalaridan foydalanish, janrlarni aralashtirib, muqobil realliklarni yaratishni ko'rish mumkin.

Zamonaviy Amerika adabiyoti madaniy muloqotga ozchiliklar va marginal guruhlarning ovozini qo'shish muhimligini yaqqol isbotlaydi. Muhim siyosiy va ijtimoiy-madaniy o'zgarishlar ta'sirida etnik ozchiliklarga mansub yoki marginal guruhlar manfaatlarini ifodalovchi ko'plab yozuvchilar zamonaviy Amerika adabiyotining shakllanishida faol ishtirok eta boshladilar.

Adabiyotda ko'tarilgan muhim mavzulardan biri irqiy kamsitish va ijtimoiy tengsizliklar muammosi edi. “Qoralarning hayoti muhim” harakati ushbu mavzu bo'yicha munozaralarning kuchayishiga yorqin misol bo'ldi. Afro-amerikalik hamjamiyat vakili bo'lgan yozuvchilar va shoirlar hikoyalarni yozib, o'z fikrlarini bildira boshladilar va irqchilik, politsiya zo'ravonligi va ularning tenglik huquqlarini tan olmaslik masalalarini o'rganishni boshladilar.

Marginal guruhlar a'zolari tomonidan yaratilgan adabiy asarlar, shuningdek, gender, jinsiy orientatsiya va nogironlik kabi ijtimoiy-madaniy o'ziga xosliklarning boshqa jihatlarini ham ko'rib chiqadi. Bu asarlar uzoq vaqtdan beri madaniy va adabiy meros chegarasida qolgan kishilarga ovoz beradi. Ular marginal guruhlariga o'zlarining noyob tajribalarini baham ko'rishlari va umidlari va og'riqlarini izhor qilishlariga imkon beradi.

Zamonaviy yozuvchilar o'zlarining madaniy ildizlari va tarixiy merosini faol ravishda o'rganmoqdalar. Ular Amerika tarixi va madaniyati haqidagi tushunchani kengaytirib, yangi milliy normalar va qadriyatlarni shakllantirishga hissa qo'shadi. Devid Vongning “Yo‘l to‘shagi”, Junot Diasning “Qo‘ng‘iroq”, Chimamanda Adichining “Amerika bizga berilgan” kabi bir qator muhim adabiy asarlar zamonaviy Amerika adabiyoti manzarasini o‘zgartirib, milliy merosini boyitib borayotgan qudratli ovozlarga aylandi.

Adabiyotdagi ozchiliklar va marginal guruhlarining ovozi nafaqat xilma-xillikni keltirib chiqaradi, balki ijtimoiy adolat, tenglik va inklyuzivlik haqidagi muhim savollarni ham keltirib chiqaradi. Ular turli madaniyatlar va an'analar o'rtasida ko'prik bo'lib, yanada inklyuziv va tushunadigan jamiyatni yaratishga yordam beradi.

Zamonaviy Amerika adabiyoti janr va uslublarning o'ziga xos xilma-xilligini namoyish etadi, bu bevosita siyosiy voqealar va ijtimoiy-madaniy o'zgarishlarning ta'siri bilan bog'liq. Siyosiy siljishlar, texnologik muhitdagi o'zgarishlar va ijtimoiy harakatlar mualliflarning o'z hikoyalarini qanday hikoya qilishiga va o'quvchilarning adabiy asarlarni qanday qabul qilishiga chuqur ta'sir ko'rsatdi.

Adabiyotni o'zgartirishning asosiy jihatlaridan biri yangi shakl va janrlardan foydalanishdir. Masalan, badiiy bo'lmagan adabiyotlar real voqealar va hikoyalarni etkazishda mashhur vositaga aylandi. Ta-Nehisi Koates va Rebekka Skloot kabi mualliflarning asarlari badiiy qimmatini saqlab qolgan holda o'quvchilarga muhim voqea va hodisalar haqida batafsil ma'lumot beradi. Adabiyotning bu shakli mualliflarga ijtimoiy-siyosiy masalalarni alohida ta'kidlash, o'quvchilarga esa zamonaviy dunyo murakkabligini chuqurroq anglash imkonini beradi.

Zamonaviy ilmiy fantastika ham sezilarli o'zgarishlarga duch keldi. Mualliflar texnologik rivojlanish masalalarini, ularning jamiyat va insoniyat kelajagiga ta'sirini faol ravishda o'rganishga kirishdilar. Bleyk Kruxchankning "Qorong'u materiya" va Kass Morganning "100" kabi asarlari o'quvchilarga turli stsensariylarni tasavvur qilish va zamonaviy texnologiyalar oqibatlari haqida fikr yuritish imkonini beradi.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, zamonaviy Amerika adabiyoti siyosiy va ijtimoiy o'zgarishlar ta'sirida rivojlanish va gullab-yashnashda davom etmoqda. Uning ovozlari borgan sari rang-barang bo'lib, madaniy muloqot va jamiyatni boyitishga qo'shgan hissasi beqiyos. Bu boradagi keyingi izlanishlar adabiyotning zamonaviy jamiyatdagi o'rnini yaxshiroq tushunishga yordam beradi va so'z va g'oyalar olamida yangi ufqlarni ochishda davom etadi.

ADABIYOT:

1. Chernobrovkina Ye.P. Zamonaviy amerikaliklarning ijtimoiy-lingvistik jihatdan qadriyatlari haqida (qisqa hikoyalar materiallari asosida). Vestnik Buryatskogo gosudarstvennogo universiteta, 2016, iss. 2, bet. 102-104.

2. Sedova NA Duxovnyy oblik Ameriki v adabiyoti SSHA pervoy poloviniy XIX asr [AQSh adabiyotida Amerikaning ruhiy qiyofasi.

XIX asrning birinchi yarmi]. LAP LAMBERT Akademik nashriyoti, 2011. 204 b.

3. Kollinz S. Zamonaviy ilhom. Mavjud: <https://www.webcitation.org/6A2BHHv0e?url=http://www.scholastic.com/thehungergames/videos/contemporary-inspiration.htm> (kirish: 15/03/2019).

4. Collins S. Golodnyye o'yinlari. Trilogiya [Orig.: Ochlik o'yinlari]. Moskva, 2016. 894 b. (Rus tilida).

5. Roth V. Divergent [Orig.: Divergent. Ketrin Tegen kitoblari, 2011]. Moskva, 2015. 448 b. (Rus tilida).

6. Dashner J. Begushchiy v Labirinte [Orig.: The Maze Runner. Delacorte Press, 2009]. M.: AST, 2014. 798 b. (Rus tilida).